

3. A PÁSKAVACSORA, AZ UTOLSÓ VACSORA, ÚRVACSORA

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.
(Mk 14,3–25)

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom: L. Goppelt: Az Újszövetség teológiája, Budapest, 1992; Eduard Schweizer: Das Evangelium nach Markus, Göttingen, 1986; Fekete Károly: A Heidelbergi Káté Magyarázata, Budapest, 2013; Keresztyén Bibliai Lexikon, Budapest, 1995; Alister McGrath: A keresztyén hit, Budapest, Dr. Török István: Dogmatika, Amsterdam, 1985,2006; Heidelbergi Káté: 75-82. kérdés-felelet)

Páskavacsora: (2Móz 12)

Az Ószövetségben az egyik legfontosabb ünnep a páska ünnepe. A páska vacsora alkalmával az egyiptomi szabadulásra emlékeztek. Az egyiptomi tizedik csapást, az elsőszülöttek halálát azok a házak kerülhették el, amelyek ajtajának félfáját a szemöldökfáját bekenték az áldozati bárány vérével. Ezeket a házakat elkerülte az öldöklő angyal. Az ünnep elnevezése is erre utal (a héber pszh ige jelentése: megkímél, érintetlenül hagy). A kivonulás emlékére nisszan hónap 14. napján levágták a páskabarányt és minden kovászosat eltávolítottak a házból. A bárányt úgy kellett roston megsütni, hogy csontját nem volt szabad eltörni. A bárányt keserű füvekkel ették, hogy visszaemlékezzenek arra a keserű sorsra, ami a szabadulás előtt az övék volt Egyiptomban. Valamint kovásztalan kenyeret is ettek a húshoz, mert nem volt idő a meneküléskor, hogy a kenyér megkeljen. Ettől kezdve minden évben megemlékeztek erre a csodára a zsidók, nemzedékről, nemzedékre.

Utolsó vacsora: Márk evangéliuma 14,22–25 (Mt 26,17–29; Lk 22,7–23)

Jézus halála előtti estén, az utolsó vacsorán páskavacsorát tartott a tanítványaival. A páskavacsorát csak Jeruzsálemben lehetett megtartani. Így az ottani lakosoknak kellett lehetőséget biztosítani, hogy a vidékiek is ünnepelhessenek. Jézus, mint a családtya adja az áldást. A kenyér megtörése és a bor közös fogyasztása a korabeli zsidó étkezési szokások két alapvető eleme volt. Az utolsó vacsora úgy kezdődött, ahogyan a hagyomány szerint kellett, a kenyér megtörésével és a pohár körbeadásával. Azonban Jézus saját áldozati halála jelképeként beszélt a kenyérről és a borról. Jézus a bor kiöntését összefüggésbe hozza a bűnök bocsánatával. (Mt 26,28) Ahogyan a bárány vére megmentette a tizedik csapásnál a ház lakóit a haláltól, úgy menti meg sokaknak az életét a bárány-Jézus kiontatott vére. Jézus a szövetség vérének nevezi a véré. Istenről azt jelenti ki Jézus, hogy a múltbeli fizikai fogságból Szabadító Isten a bűnből Szabadító Isten is. Jézus ezen az ünnepen megpróbétálja saját halálát is. (Mk 14,25) Halálát helyettes halálként hirdette meg. Elrendelte, hogy ezentúl az ő emlékezetére tartsák meg ezt az ünnepet.

Úrvacsora:

Az Újszövetségben négy helyen szerepel az úrvacsora szereztetése: Mt 26,26–29; Mk 14,22–25; Lk 22,15–20; 1Kor 11,23–26)

Az úrvacsorával való élés Krisztus parancsára alapul. Jézus a tanítványainak megparancsolja, hogy ezt a vacsorát újra és újra tartsák meg. Ez a parancs addig van hatályban, amíg Jézus Krisztus vissza nem jön. A tanítványok a Krisztus feltámadása után az úrvacsorát mindig ujjongó örömmel ünnepelték. Ugyanis ezeken az alkalmakon visszaemlékeztek vissza azokra az étkezésekre, amelyeken Jézus feltámadása és mennybemenetele között vettek részt. És akkor

a feltámadott Úr is ott volt köztük láthatatlan módon, miközben ők ettek. (Cullmann) Az úrvacsora eredetileg a Krisztussal való együtt evés ünnepe volt, nem pedig Krisztus evése. Az első keresztyének úrvacsorájában Jézus nem az elemekben van jelen, hanem sokkal reálisabban, Lelke által. Az úrvacsorában nem csak Krisztusról van szó, az Őrá való emlékezésről, hanem a vele való találkozásról. Kálvin szerint minél inkább erőtlén az ember, annál inkább szüksége van arra, hogy éljen az úrvacsorával, hiszen hitben erősít meg. Az úrvacsora körül kialakult viták alapja a szereztetési ige értelmezése miatt alakult ki, milyen értelemben van jelen Jézus az úrvacsorában. Az úrvacsora nem csak egy múltbeli emlékűnnep. Ennél több. Szentlelke által a hívő ember élő közösségbe kerül a feltámadott Krisztussal, miközben a gyülekezet tagjai egymással is közösséget gyakorolnak. A szakrális evés és ivás eszköz arra, hogy az élő Jézus Krisztussal közösségre vigyen. (Bolyki János) Az úrvacsora egyúttal az Istennel kötött szövetség megújítása is. Ennek a megerősítésére szolgálnak az úrvacsora előtti kérdések. Az úrvacsora előképe a mennyei vacsorának is. Jézus az utolsó vacsora alkalmával az új szövetség lehetőségét adja meg. A reformátori tanítás szerint a sákramentumban Isten alkalmazkodik az emberhez. Az úrvacsora nem csak emlékeztet Krisztus feltámadása által elnyert adományokra, hanem bizonyossá is tesz arról, hogy mi részesülünk a javaiban.

Az úrvacsora a jelen közösségről szól. A múltban bekövetkezett Krisztusi áldozat személyre szabott aktualizálása az úrvacsora. Kálvin tanítása szerint a Szentlélek az úrvacsorában csatornaként közvetíti számunkra Krisztus ajándékait. Amilyen biztosan táplálja a kenyér a testemet, olyan biztosan táplálja a lelkemet a Krisztus. Az úrvacsora nem csak a múlttal és a jelennel köt össze, hanem a jövővel is, hiszen a mennyei vacsora előképe, a messiási közösség előképe. (Mt 26,29) „*újra eljön...*” (1Kor 11,26)

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

(*Felhasznált irodalom:*)

SAKMAI HÁTTÉRANYAG FELTÖLTÉSE FOLYAMATBAN

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK:

<u>Minimum</u>	<u>Optimum</u>
<ul style="list-style-type: none"> • Bátorítással vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, énektanulásban, közös éneklésben, imádkozásban. • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten: <ul style="list-style-type: none"> ○ Tudja felsorolni a tankönyvi szöveg és ábra alapján a húsvéti ünnepkör ünnepeit. ○ Tudja segítséggel elmondani, mi a páskavacsora, az utolsó vacsora és az úrvacsora a tankönyvi szöveg alapján. • Tudja értelmezni a lecke Igéjét: Márk 14, 22,24. 	<ul style="list-style-type: none"> • Önként és aktívan vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, énektanulásban, közös éneklésben, imádkozásban. • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten: <ul style="list-style-type: none"> ○ Tudja a húsvéti ünnepkör ünnepeit, és azok eseményeit. ○ Tudja megfogalmazni, mi a páskavacsora, az utolsó vacsora és az úrvacsora lényege, kapcsolata és jelentősége a tankönyvi szöveg alapján. ○ Tudja önállóan értelmezni a lecke Igéjét és memorizálja azt: Márk 14, 22,24.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Fő hangsúly: Az úrvacsora és ennek előzményei is Isten szabadításáról szólnak.

Kognitív cél: Annak tudatosítása, hogy az úrvacsora során Jézus váltságművére emlékezünk, a Szentlélek által Krisztussal és egymással vagyunk közösségben. Az úrvacsora menetének megismertetése.

Affektív cél: Vágyakozás ébresztése az úrvacsorai közösség iránt.

Pragmatikus cél: Az úrvacsorai rítus gyakoroltatása.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	<p>1. Beszélgetési lehetőség:</p> <p><u>TK bevezető része: a kenyér fontossága</u></p> <p>Gyűjtsünk olyan szavakat, amelyek a kenyérről eszünkbe jutnak! Gyűjtsünk, vagy osszuk ki lapokon kenyérről kapcsolatos közmondásokat, és értelmezzük azokat!</p> <p>A kenyérről kapcsolatos közmondások, szófordulatok:</p> <p style="padding-left: 40px;">Kenyeret keresni Keserű kenyér Megette a kenyere javát Ha megdobnak kővel, dobd vissza kenyérről Ki mint vet, úgy arat Más kenyérét eszi Olyan, mint egy falat kenyér Olyan kenyérből még nem ettem Tudja, hol szokták megszelni a kenyeret Kijutott neki a pirítós kenyérből</p> <p>Hangsúlyozzuk: a kenyér életfeltétel, az élet, a jólét és az asztalközösség gyakorlásának szimbóluma is.</p>	TK Beszélgetés a kenyér jelentőségéről
Feldolgozási javaslat	<p>1. Három asztalközösség</p> <p><u>Kenyér – étkezés – asztal – asztalközösség – ünnep összefüggése</u></p> <p><u>3 asztalközösség</u> Páskavacsora Utolsó vacsora Úrvacsora</p>	MFEI 1-2. feladat A páskavacsora, az utolsó vacsora és az úrvacsora összehasonlítása

	<p>A MFEI 1-2. feladatának szövege segítségével tekintsünk bele a három asztalközösségbe! Töltsük ki a táblázatot, és értelmezzük az asztalközösségek jelentését!</p> <p>2. Mutassunk rá a három asztalközösség közötti összefüggésre:</p> <p>TK – áttekintő ábrája (TK 97. o.):</p> <p>Emeljük ki: mindhárom a szabadító Istenre, és számunkra a szabadulás lehetőségére mutat</p> <p><u>Aranymondás:</u></p> <p>„<i>Vegyétek, ez az én testem.</i>” „<i>Ez az én vérem, a szövetség vére, amely sokakért kiontatik.</i>” (Mk 14,22. 24) A fenti összefüggések keretében magyarázzuk meg.</p> <p>3. Úrvacsorával kapcsolatos érzések:</p> <p>MFEI 5: személyes tapasztalatok, milyen imádságot mondanál MFEI 6: Milyen hívás az úrvacsora? Két helyzet összehasonlítása A feladattal hangsúlyt tehetünk a következőkre: Mindkét hívás esetében: remélünk valamit a találkozástól, a találkozásra szükségünk van Különbségek: A Jézussal való találkozás valódi esély a változásra, ő biztosan tudja, mikor mire van szükségünk, a rendelőben a számmal történő hívás személytelen, az úrvacsorában Jézus hívása személyes, az orvoshoz egyedül kell mennünk, az úrvacsorai közösségben úgy vagyunk mindannyian fontosak, hogy közösséget is alkotunk Jézussal és egymással.</p> <p>4. Az úrvacsora gyakorlása – elsősorban ünnepeken</p> <p>Szereztetése alkalma – a húsvéti ünnepkörben A húsvéti ünnepkörben helyezzük el a Nagycsütörtököt – TK ábra: 97. o.</p> <p><u>5. Énekjavaslat:</u></p> <p>Áldd, lelkem Istened (TK 4. ének), Az Úr énnékem... (TK 3. ének)</p>	<p>TK Rámutatás az összefüggésre. A szabadító Isten a középpontban</p> <p>MFEI 5-6. feladat Közös gondolkodás és érzések kifejezése imádságban az úrvacsora gyakorlásával kapcsolatosan</p> <p>TK A húsvéti ünnepkör áttekintése, a Nagycsütörtök és az úrvacsora helye ünnepeink között</p>
--	--	--

Munkáltatás		
Házi feladat	MFEI 3: Sorold fel, mit jelképez a kenyér, mit jelképez a bor? Használhattok szimbólumlexikont vagy az internetet.	

TOVÁBBI ÖTLETEK

Film:

<https://www.youtube.com/watch?v=riMDCwz6Nbg>

<https://www.youtube.com/watch?v=JxLduJfhgtc>

Letölthető képsorok:

<http://www.freebibleimages.org/stories/?search=last+supper>

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv: 97-99. oldal

A képen látható:

- Infógrafika: A húsvéti ünnepkör
- Fénykép: Asztalon kenyerek
- Infógrafika: Páskavacsora – Utolsó vacsora – Úrvacsora
- Fénykép: Szlavics László: Egyiptomi kivonulás festmény
- Fénykép: úrvacsorára terített asztal: Biblia, kenyér, bor kehelyben

A szöveg: Ismeretközlő szöveg: Húsvéti ünnepkör. Páskavacsora. Az utolsó vacsora. Úrvacsora

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

1. Képolvasási javaslat:

- Vizsgáljátok meg az infógrafikát! Milyen ünnepek és események tartoznak a húsvéti ünnepkörhöz? Mit tudtok róluk elmondani?
- Mit láttok az asztalon, és az asztal körül? Mit üzen a kép? Mit jelképez a kenyér?
- Elemeztétek az infógrafikát! Mit jelentett a páskavacsora? Mit jelentett az utolsó vacsora? Mit jelent az úrvacsora?
- Nézzétek meg a Szlavics László alkotását! Mi az, ami kifejezi az egyiptomi kivonulást?
- Figyeljétek meg az asztalon lévő tárgyakat! Mit jelképeznek számotokra?

2. Szövegelemzés

- Mi az a páska? Milyen a kovásztalan kenyér? Mi az a kovász?

- Mire emlékeznek a zsidó emberek a páska ünnepén? Hogyan zajlott ez az ünnep?
- Mit jelképeznek a páskavacsora ételei?
- Mikor ünnepelték a páska ünnepét az akkori emberek? Hogy nevezzük másképp ezt az ünnepet?
- Jézus és a tanítványai hol fogyasztották el az utolsó vacsorát? Mondjátok el az előzményeket!
- Milyen ételeket készítettek az utolsó vacsorára a tanítványok?
- Mit mondott Jézus az asztalnál? Kire célzott Jézus a tanítványok közül?
- Mit jelképezett a kenyér? Mit jelképezett a bor?
- Mit jelent: „Ez az én vérem, a szövetség vére, amely sokakért kiontatik”?
- Jézust miért ábrázolják áldozati bárányként?
- Voltál-e már úrvacsoraosztáson? Mit láttál? Mire gondoltál?

Miért halt meg Jézus? (bemutató)

A Jézus haláláról tanít ez a bemutató. Szükséges eszközök:

- egy lapos tányér
- két db kicsi fémpénz
- egy üvegpohár
- egy gyertyamécset
- kávé vagy más színes folyadék

A 6. lépésből álló bemutató közben a következőket mondhatjuk el.

Mondandó:	Cselekmény:	Történet:
1. Isten megteremtette az embert. Nagyon szerette, értékes volt a számára.	Lerakjuk a két érmét a tányérra.	
2. A bűneset után az emberi természet egészen megromlott.	Ráöntjük a folyadékot a két pénzermé. (Nem kell, hogy befedje az egész tányért.)	A folyadék ellepi a két pénzermét.
3. Ezért Isten elküldte a világba a világ világosságát: Jézust. Az emberek hallgatták a tanításait.	Meggyújtjuk a teamécset.	Ég a mécses.
4. De végül mégis elhallgattatták.	Ráborítjuk a mécsesre a poharat.	Egy kis ideig még ég a mécses.

5. Kioltották az életét.	Semmit se teszünk.	Elalszik a mécses. Elkezd bugyborékolva felszívni a folyadékot.
6. Jézus a halálával magára vette a világ bűneit.	Semmit sem teszünk.	A pohárban keletkező vákuum miatt a pohár felszívja a folyadékot.

Órakezdéshez vagy feldolgozáshoz:

„Kenyér-Igék”:

A kenyér szimbólum jelentését megbeszélhetjük bibliai igék segítségével is. Felírhatunk és kioszthatunk a gyerekeknek egyenként vagy csoportokban a kenyérről kapcsolatos igeverseket, vagy megkérhetjük őket, hogy a Bibliából keressék ki és értelmezzék azokat. Választhatunk a következő igék közül:

Zsoltárok 42,4

Könnyem lett a kenyerem éjjel és nappal, mert egész nap ezt mondogatják nekem: Hol van a te Istened?

Zsoltárok 80,6

Kenyér helyett könnyel etteted őket, bőségesen adtál inni könnyeket.

Prédikátor 9,7

Azért edd csak örömmel kenyeredet, és idd jókedvvel borodat, mert mindig az volt Isten jóakarata, hogy ezt tedd!

Példabeszédek 4,17

Bűnnel szerzett kenyeret esznek, és erőszakkal szerzett bort isznak.

Példabeszédek 31,27

Ügyel háza népe dolgaira, nem kenyere a semmittevés.

1Móz 18,5

Én meg hozok egy falat kenyeret, hogy felüdüljeteK, és úgy menjeteK tovább, ha szolgátoK mellett mentek el!

Példabeszédek 22,9

A jószágos tekintetű ember áldott lesz, mert ad a kenyérből a nincstelennek.

Ézsaiás 58,7

Oszd meg kenyeredet az éhezővel, vidd be házádba a szegény hajléktalant, ha meztelen embert látsz, ruházd fel, és ne zárkózz el testvéred elől!

2Korinthus 9,10

Aki pedig magot ad a magvetőnek, és eledelül kenyeret, megadja és megsokasítja vetőmagotokat, és megszaportja igazságotok gyümölcsét.

Apostolok Cselekedetei 2,42

Ők pedig kitartóan részt vettek az apostoli tanításban, a közösségben, a kenyér megtörésében és az imádkozásban.

1Korinthus 10,17

Mivel a kenyér egy, mi is mindannyian egy test vagyunk, mert mindannyian az egy kenyérből részesedünk.

1Móz 3,19

Arcod verejtékével egyed a kenyeret, míg visszatérsz a földbe, mert abból vétettél! Bizony por vagy, és vissza fogsz térni a porba!

Zsoltárok 132,15

Gazdagon megáldom eledelét, szegényeit jól tartom kenyérrel.

Jeremiás 5,17

Felemésztí aratásodat és kenyeredet, felemésztí fiaidat és leányaidat, felemésztí juhaidat és marháidat, felemésztí szőlődet és fügefádat. Erős városaidat pedig, amelyekben bízol, fegyverrel rombolja le.

Ezékiel 4,16–17

Azután ezt mondta nekem: Emberfia, én összetöröm a kenyér botját Jeruzsálemben. Kenyeret mértékkel és aggódba esznek, vizet is kimérve és borzadva isznak, mivel szűkösen lesz kenyérük és vizük; borzadva néznek egymásra, és megrothadnak bűnük miatt.

Jeremiás Siralmi 1,11

Az egész nép sóhajtozik, kenyeret keresgélnek, odaadják értékeiket ennivalóért, hogy erőre kapjanak.

Máté 14,17

Ők így válaszoltak: Nincs itt egyebünk, csak öt kenyérünk és két halunk.

Máté 6,11

Mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma,...

János 6,11

Jézus pedig vette a kenyereket, hálát adott, és kiosztotta az ott ülőknek; ugyanúgy osztott a halakból is, amennyit kívántak.

Ézsaiás 30,23

Ő pedig esőt ad a magra, amellyel beveted a földed, és kenyeret ad a föld terméséből, amely bőséges és tápláló lesz. Nyájad tágas mezőn legel azon a napon.

Lukács 22,19

És vette a kenyeret, hálát adott, megtörte és e szavakkal adta nekik: Ez az én testem, amely tiérettetek adatik: ezt cselekedjétek az én emlékezetemre.

Ámós 8,11

Jön majd olyan idő, amikor éhséget bocsátok a földre. Nem kenyérre fognak éhezni, és nem vízre fognak szomjazni, hanem az Úr igéjének hallgatására.

5Mózes 8,3

Sanyargatott és éheztetett, de azután mannával táplált, amelyet nem ismertél, és atyáid sem ismertek. Így adta tudtadra, hogy nemcsak kenyérrel él az ember, hanem mindazzal él az ember, ami az Úr szájából származik.

Máté 4,3–4

Ekkor odament hozzá a kísértő, és ezt mondta: Ha Isten Fia vagy, mondd, hogy ezek a kövek változzanak kenyérré! Ő így válaszolt: „Meg van írva: Nemcsak kenyérrel él az ember, hanem minden Igével, amely Isten szájából származik.

János 6,35

Jézus azt mondta nekik: Én vagyok az élet kenyere: aki énhozzám jön, nem éhez meg, és aki énbennem hisz, nem szomjazik meg soha.

János 6,51

Én vagyok az az élő kenyér, amely a mennyből szállt le: ha valaki eszik ebből a kenyérből, élni fog örökké, mert az a kenyér, amelyet én adok oda a világ életéért, az az én testem.

Feldolgozáshoz:**Drámapedagógiai ötlet: Élőkép készítése**

Ha elegendő létszámú a csoport, alkothatunk egy élőképet vagy reprodukálhatjuk Leonardo da Vinci híres festményét is. Osszuk ki, hogy ki melyik szereplő (Jézus, apostol) lesz, szerezzünk ruhának függönyöket, terítőket, pár kelléket és álljunk be úgy, ahogy az utolsó vacsora történhetett (lehet saját verzió és/vagy a festmény replikája). Természetesen le is fényképezhetjük, fényképezőgép, telefon akad minden hittanos csoportban.

Dramatizált felolvasás: ha már beültünk a megfelelő helyre, akkor fel is olvashatjuk az úrvacsora történetét valamelyik evangéliumból vagy Pál leírása alapján és a megfelelő

részeknél körbeadunk egy darab kenyeret/pászkát és egy (vagy ha higiénikusabbnak tartjuk, több) pohárban szőlőlevet (nem bort!). Tisztázzuk (magunkkal is), hogy ez nem egy liturgikus úrvacsora, hanem a történet átélését segítő gyakorlat. Utána beszélhetünk arról is, hogy az ókorban mit jelentett az asztalközösség és arról is beszéljünk, hogy ki hogy élte meg ezt a „közösséget”.

Házi feladatként:

Érdeklődjétek a saját gyülekezetetekben: milyen úrvacsorai edényeket és terítőket használnak, és milyen felirat van azokon!

A témához felhasználható énekek:

Református énekeskönyv: 435. dics. Lelkem siet hozzád menni... (dall. RÉ 210. dics. Ó áldandó...)

Református énekeskönyv: 436. dics. 1. 3. 5. verse: Örülj szívem...

Református énekeskönyv: 440. dics. 9-11. verse: Ez egyszerű vendégségben... (dall. RÉ 42. zsolt. Mint a szép híves patakra...)

Református énekeskönyv: 448. dics. 2-3. verse: Ma is ételt készítettél...(dall. RÉ 316. dics. Az Istennek szent...)

Berkesi Sándor: Az Úrnak zengjen az ének: 294. Székely asztali áldás... (+DU)